

بهینه سازی ریزپیوندی نوک شاخه پرتقال واشنگتن ناول روی پایه ترویر سیترنج به روش T معکوس

صفری خوشکام(۱) - رضا فیضایی (۲) - امید دبیراشراقی (۱) - مهدی بنی هاشمی (۲)

(۱) پژوهشکده بیوتکنولوژی کشاورزی

(۲) موسسه تحقیقات مرکبات کشور، رامسر

روش ریزپیوندی نوک شاخه جهت تولید گیاهان عاری از عوامل بیماری زای ویروسی و شبه ویروسی استفاده می شود. این روش تا کنون در میوه های مختلفی نظیر هلو، گیلان، زردآلو، بادام، سیب و مرکبات مورد استفاده قرار گرفته است. استفاده از این روش در کشور ما به منظور از بین بردن کانون آلودگی و ایجاد درختان مادری برای تهیه پیوندک سالم در تولید نهال سالم، که هر ساله از نظر عدم الودگی آزمایش گردد، بسیار با اهمیت است. در این بررسی جهت انجام ریزپیوندی نوک شاخه، ابتدا نهال های پرتقال واشنگتن ناول روی پایه پونسیروس تریفلویاتا تکثیر و مایه زنی شدند تا کلیه قسمتهای درخت به ویروس آلوده گردد. سپس قطعات پیوندک بطور ۰/۲-۰/۴ میلی متر همراه دو آغاز برگی (Leaf primordium) از نهال جدا شده و روی ای کوتیل سربرداری شده گیاهچه های ترویر سیترنج و سیتروملو که در محیط کشت مصنوعی پرورش یافته و ۳-۵ سانتیمتر طول داشتند به دو روش پیوند T معکوس و مماس با لایه زنده آوندی گیاهچه پایه، پیوند گردید. گیاهان پیوندی پس از انتقال به محیط کشت مایع در اتاق رشد با دمای ثابت ۲۷ درجه سانتی گراد و دوره روشنایی ۱۶ ساعت با شدت نور ۴۰-۵۰ میکروانیتین بر متر مربع بر ثانیه نگهداری شدند. این بررسی با استفاده از آزمایشات فاکتوریل در قالب طرح کاملاً تصادفی با چهار تیمار و چهار تکرار و ده گیاهچه در هر تکرار به عنوان واحد آزمایشی انجام شد. فاکتور A شامل پایه های مختلف و فاکتور B روشهای مختلف ریزپیوندی بود. بعد از گیرایی پیوند زمانی که ریزپیوندک رشد نموده و دارای دو برگ توسعه یافته بود به ترکیب خاک مناسب در گلدان منتقل شد و برای حفظ سلامت گیاهچه ها روی آنها با کیسه های پلی اتیلنی پوشانده شد و گیاهان تحت شرایط بسیار کنترل شده از لحاظ ناقلین ویروس نگهداری گردیدند. نتایج نشان داد گیاهان حاصله از ریزپیوندی عاری از ویروس بوده و سلامت آنها توسط آزمون سرولوژیکی الایزا مورد تأیید قرار گرفت. همچنین تجزیه واریانس داده های حاصل از انجام آزمایش نشان می داد که روش ریزپیوندی در سطح

چهارمین کنگره علوم باغبانی ایران، آبان ماه ۱۳۸۴ / ۹۵

احتمال آماری ۱٪ در پرتقال قابل استفاده می‌باشد. مقایسه میانگین داده‌ها نیز نشان داد که روش T معکوس نسبت به روش تماسی نوک شاخه با اپی کوتیل سربرداری شده در گروه آماری متفاوت (A_1) قرار گرفته و از نظر میزان گیرایی پیوند نسبت به روش دیگر (گروه B) برتری دارد.